

Tato práce se zabývá obecně institutem pracovní doby a kontrolou jejího dodržování v návaznosti na vnitřní předpisy zaměstnavatele. V oblasti pracovněprávních vztahů mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem je český právní řád reprezentován zákoníkem práce (dále je ZP) a předpisy se ZP souvisejícími.

Téměř každý z nás se již setkal nebo se setká s pracovním právem a se souborem pracovních norem týkající se pracovní doby. Důležitost těchto právních institutů spočívá v tom, že nás neustále doprovází po většinu našeho života a přicházíme s nimi do styku každý den. Je tedy v zájmu každého z nás, aby se touto problematikou zabýval a byl si tak vědom svých práv a povinností.

Pracovní doba představuje časový úsek, po který zaměstnanec a zaměstnavatel plní své závazky související s výkonem práce plynoucí z jejich právního vztahu. Zaměstnanec vykonává v pracovní době podle pokynů zaměstnavatele práci, ke které se zavázal. Zaměstnavatel má především povinnost mu tuto práci přidělovat. Pracovní doba je úzce spojena s pracovním poměrem, ve kterém je vykonávána závislá práce. V pracovní době se realizuje obsah pracovněprávního vztahu a dochází k uskutečňování práv a povinností smluvních stran.¹ Pracovní doba je ovšem nejen prvkem pracovněprávního vztahu, který určuje časový úsek, po který může zaměstnavatel po zaměstnanci požadovat výkon práce, ale je i jednou z významných pracovních podmínek.² Významný je poměr mezi pracovní a mimopracovní dobou, aby zaměstnanec mohl plnohodnotně vykonávat svoji práci, musí mít dostatek odpočinku a relaxace k uspokojování svých osobních potřeb.

Určením pracovní doby je vymezen i časový prostor, který má zaměstnanec k dispozici mezi časem práce, kterou vykonává z existenční nutnosti a časem, kdy nepracuje. Tzv. volný čas by měl v každé vyspělé společnosti sloužit kulturnímu odpočinku po výdělečné práci, plnění rodinných povinností, realizaci osobních zájmů apod.³

Je všeobecně známo, že k porušování pracovněprávních předpisů docházelo, dochází a docházet bude. Ochranná funkce pracovního práva zaměstnance nejvíce ovlivňuje, zasahuje do jejich života a chrání je. Mnohdy totiž zaměstnanci nejsou

¹ Bognárova, V. in Bělina, M. a kol.: Pracovní právo, 3.doplňené a přepracované vydání, Praha, C.H. Beck, 2007, str. 207

² čl. 28 Listiny základních práv a svobod, který stanoví, že zaměstnanci mají právo na uspokojivé pracovní podmínky, přičemž podrobnosti stanoví zákon. Tímto zákonem rozumíme především zákoník práce.

³ Galvas, M. in Galvas, M. a kol. : Pracovní právo, 2. aktualizované vydání, Brno, Masarykova univerzita, 2004, str. 473

schopni sami si vydobýt svá práva nebo zamezit tomu, aby nedocházelo k jejich porušování. Proto zde na prvním místě vystupuje stát, který vytvořil zvláštní kontrolní systém, který má v náplni své práce kontrolovat dodržování těchto předpisů. Historie nás učí, že zákon samotný nezmůže nic, pokud zde není nástroj, který donutí příslušné subjekty zákon respektovat a dodržovat. K porušování pracovněprávních předpisů dochází z několika důvodů. Hlavní důvod je neznalost pracovněprávních předpisů a druhý neméně důležitý důvod je neochota tyto předpisy dodržovat. Zatímco neochota nadále přetrvává, otázka neznalosti se podle mého názoru v mnohém zlepšila, zaměstnanci se stále častěji zajímají a informují se o svých právech a dovolávají se jejich ochrany.

V úvodu práce jsem se zaměřila na vymezení samotného základního pojmu jako je pracovní doba, její délka a rozvržení pracovní doby. Dále bych se chtěla zabývat pracovními režimy a to, rozvržením pracovní doby na dobu rozvrženou rovnoměrně i nerovnoměrně, pracovní dobu pružnou a kontem pracovní doby, které představuje v našem pracovním právu institut směřující k liberalizaci pracovněprávních poměrů. V další části práce jsem se soustředila na práci přesčas a práci přesčas u některých vybraných skupin zaměstnanců. Dále jsem se snažila podrobně vymežit právní úpravu doby odpočinku. Následně jsem věnovala pozornost institutu pracovní pohotovosti, noční práci a evidenci pracovní doby, která je dle mého názoru také velice důležitá, protože i přes veškeré snahy je nadále při kontrolách zjišťováno pochybení. Vzhledem k rozsahu mé práce jsem se nezabývala dovolenou na zotavenou, neboť přímo nesouvisí se zvoleným tématem práce. V poslední části práce jsem se zaměřila na kontrolní činnost dodržování pracovní doby z pozice zaměstnavatele v návaznosti na vnitřní předpisy zaměstnavatele a oblast právní úpravy ve kterých má zaměstnavatel možnost provádět kontrolu pracovní doby. V závěru práce jsem si dala za úkol seznámit Vás s problematikou pracovní doby jako jedním z nejvýznamnějších institutů pracovního práva. Na pracovní dobu v průběhu práce nahlížím z několika úhlů pohledu, teoretickou rovinu konfrontuji s judikaturou a s úpravou pracovního práva Evropského společenství.